

Naujausioje knygoje - Pasaulio Lietuvių Bendruomenės veikla per 30 Lietuvos Nepriklausomybės metų

Asta BORUSEVIČIŪTĖ

„Pasaulio Lietuvių Bendruomenė yra marga ir įvairiapusiška. Po jos stogu telpa skirtingų kartų, skirtingų emigracijos bangų atstovai, kurie dirba tapatybės puoselėjimo labui. Visa tai atskleisime ir bus matyti naujoje knygoje“, - apie rengiamą knygą „Pasaulio Lietuvių Bendruomenė per 30 Lietuvos Nepriklausomybės metų 1990-2020“ pasakoja PLB pirmininkė Dalia Henke ir PLB kultūros komisijos pirmininkė Jūratė Caspersen.

Per pastaruosius 30 metų Pasaulio Lietuvių Bendruomenės veiklos formos keitėsi: nuo finansinės pagalbos pirmaisiais Nepriklausomybės metais Lietuvai atstatyti iki Pasaulio lietuvių apygardos Seimo rinkimuose 2020 metais. Nuo 1990 metų PLB ypač sparčiai plėtėsi ir augo. Nors organizacija per šį laikotarpį perėjo skirtingus raidos etapus, lietuvių išsaugojimas ir puoselėjimas išliko svarbiausias jos prioritetas. Kaip ir išliko stabili PLB struktūra, kuri per daugiau nei 60 organizacijos veiklos metų pasitvirtino ir išsitvirtino. „PLB yra seniausia ir didžiausia pasaulio lietuvių vienijanti organizacija, įgavusi pasitikėjimą valstybiniu lygmeniu. Tai - bendras po visą pasaulį išsibarsčiusių tautiečių indėlis ir darbas, kuris buvo ir yra daromas iš visuomeninių paskatų“, - teigia Dalia Henke. Koks buvo šis - nuo 1990 iki 2020 metų - laikotarpis PLB veikloje, kas buvo padaryta, kas atsirado, ko veikloje nebeliko, bus aprašyta knygoje „Pasaulio Lietuvių Bendruomenė per 30 Lietuvos Nepriklausomybės metų 1990-2020“.

„Daugeliui išgirdus Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pavadinimą iškyla *dipukų* kartos veiklos vaizdiniai, o paminėjus trečios bangos (po 1990 metų) emigraciją, iškyla neatsakingų, geresnio gyvenimo ieškotojų įvaizdis, - kalba Jūratė Caspersen, PLB kultūros komisijos pirmininkė. - Tačiau nei viena, nei kita nėra tiesa. Leidinio tikslas yra pateikti objektyvesnį šiandieninį diasporos ir jos veiklos paveikslą.“ Knygos autorių būrys - didelis. Ją rašo žmonės, kurie veikia Pasaulio Lietuvių Bendruomenėje, kurie telkia, organizuoja, jai atstovauja. PLB valdybos narės sako: „Rašome istoriją patys apie save, kad matytų kiti. Tai yra mūsų būtis įrodymas.“ Anot J. Caspersen, Lietuvoje dar trūksta išėivijos ir diasporos indėlio į Lietuvos nepriklausomybės atkūrimą, jos pripažinimą pasaulyje įvertinimo. To svarbu nepamiršti, todėl būtina tai įamžinti tai įamžinti.

Jau pirmoji PLB knyga „Pasaulio Lietuvių Bendruomenė 1949-2003“, išleista 2004 metais, parodė, kad šis leidinys tapo svarbiu ir patikimu informacijos šaltiniu ne tik plačiajai visuomenei, bet ir istorikams, diasporos politikos strategams. Pašnekovės neabejoja, kad ir naujoji knyga, kurioje archyvuojama PLB istorija ir kurios veikla neatskiriama nuo Lietuvos valstybės kūrimosi istorijos, bus naudinga visiems.

PLB istorijos knygų panašumai ir skirtumai

2004 metais išleista knyga „Pasaulio Lietuvių Bendruomenė 1949-2003“ apima trylika metų po Nepriklausomybės. Kodėl naujojoje knygoje šis laikotarpis kartosis? „Ji iš tiesų apima beveik pusę jau aprašyto laikotarpio. Bet pavartę, pamatysime, kad pirmoje knygoje dėmesys skirtas istorinei daliai, iki Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo, - sako Jūratė Caspersen. - Paskutinis dešimtmetis, nepriklausomos Lietuvos laikotarpis, daug kur paliestas paviršutiniškai.“ Anot PLB valdybos narės, tai iš dalies suprantama. Dar buvę sunku į veiklą ir įvykius žvelgti iš šono. Pirmieji nepriklausomos Lietuvos metai buvo Pasaulio Lietuvių Bendruomenei taip pat neįprasti, teko susivokti ir priimti naujus pokyčius: kilo nauja emigracijos banga, senosios struktūros nesugebėjo integruoti naujųjų imigrantų ir t. t. Dabar, praėjus nemažai laiko, tai matyti kur kas aiškiau. „Knygoje norime papasakoti ir apie įvykius po 2004 metų: Lietuvos įstojimą į Europos Sąjungą, NATO, prie jų taip pat prisidėjo Pasaulio Lietuvių Bendruomenė, - priduria Dalia Henke. - Tai ypač didelis senųjų ir aktyviųjų bendruomenių indėlis. Jungtinių Amerikos Valstijų, Vokietijos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės lietuviai įdėjo nemažai pastangų, kad Lietuvos politikai pasiektų įtakingųjų valstybių valdžios narius.“

Svarbi knygos dalis, kuri buvo pirmajame leidinyje ir bus naujojoje knygoje, yra lietuvių bendruomenių pristatymas. Dar 2004 metais po vienu PLB stogu tilpo 35 bendruomenės, o šiandien jų 51. „Nors žinome, kad jų dydis, pajėgos ir veiklos apimtys yra labai skirtingi, knygoje bendruomenėms bus skirtas panašus puslapių skaičius, – patikina Jūratė Casparsen, koordinuojanti trečią knygos dalį apie lietuvių bendruomenes, ir priduria: – Žinoma, didesnėms, senesnėms ir pajėgesnėms bendruomenėms reikės išradingumo, sutalpinant daug informacijos į ribotą puslapių skaičių.“

Knygos apimtis ir turinys

Trijų paskutinių dešimtmečių PLB istoriją planuojama sutalpinti į 500 puslapių apimties knygą. „Nėra jokios kitos tokios organizacijos Lietuvoje, taip plačiai veikiančios Lietuvos gyvenime kaip Pasaulio Lietuvių Bendruomenė. Ji yra įsitraukusi į Lietuvos politinį, visuomeninį, ekonominį, kultūrinį ir socialinį gyvenimą“, – tikina PLB kultūros komisijos pirmininkė J. Caspersen. Todėl ir knygoje PLB veikla bus pristatyta plačiai ir įvairiapusiškai. Knygą sudarys trys dalys. Pirmojoje dalyje PLB bus pristatyta kaip organizacija. O tai yra jos struktūra, prioritetinės veiklos sritys, reikšmingiausi projektai ir veiklos per 30 metų. Jei konkrečiau, tai – jos politinė veikla bei indėlis į Lietuvos istoriją ir politiką, kultūrinė veikla, lituanistinis švietimas, pasaulio lietuvių sielovada. Neatskiriama PLB dalis yra Pasaulio Lietuvių Jaunimo Sąjunga, tokie renginiai kaip Pasaulio lietuvių dainų ir šokių šventė ar Pasaulio lietuvių sporto žaidynės. Daug prie projektų finansavimo, remdami tiek užsienio lietuvius, tiek Lietuvoje vykstančią veiklą, prisideda lietuvių bendruomenių įkurti fondai Jungtinėse Amerikos Valstijose, Australijoje ar Kanadoje. Jie pristatys savo veiklą, atskleisdami, kiek finansinės paramos Lietuvai suteikė, ypač pirmais šalies nepriklausomybės metais. Ilgus dešimtmečius buvo aktyviai leidžiama užsienio lietuvių spauda. Tačiau iki šių dienų leidyba ženkliai sumažėjo. Vienas tokių leidinių – iki šių dienų išlikęs nuo 1963 metų leidžiamas „Pasaulio lietuvis“. Užsienio lietuvių spaudos raida taip pat bus pristatyta knygoje. Kai kurie PLB reikšmingi renginiai – Europos lietuvių studijų savaitė ar diplomatų ir lietuvių bendruomenių lyderių Europoje suvažiavimai – nebevyksta. Tačiau tai buvo labai svarbi terpė diskusijoms, kūrybinėms nuotaikoms, pokalbiams apie Lietuvos valstybės vystymąsi ir jos kultūrinės išraiškas. Su šiais renginiais knygos skaitytojai galės susipažinti naujajame leidinyje. Ilgainiui nykstant kai kurioms iniciatyvoms ir renginiams atsirado daugybė kitų. Štai lietuvių buriuotojai 2008

metais metė iššūki – Lietuvos tūkstantmečio vardo paminėjimo proga aplankyti penkiuose žemynuose įsikūrusias lietuvių bendruomenes. Nuo tada visame pasaulyje lietuviai liepos 6 dieną kartu dainuoja Tautišką giesmę. Šis projektas bus taip pat knygoje plačiai pristatytas.

Antroje knygos dalyje bus pristatyta PLB ir Lietuvos valstybės partnerystė. „Lietuva yra diasporinė valstybė. Apie 1,3 mln. lietuvių ar lietuviškas šaknis turinčių žmonių gyvena už Lietuvos ribų. Todėl valstybei svarbu turėti instrumentus, kuriais ji bendrauja su trečdaliu savo tautos užsienyje“, – teigia J. Caspersen. Šioje dalyje bus atskleisti ryškiausi tokio bendradarbiavimo pavyzdžiai: programa „Globali Lietuva“ ir jos pagrindiniai aspektai, o taip pat dvi pagrindinės bendros komisijos – su Lietuvos Respublikos Seimu (Lietuvos Respublikos Seimo ir Pasaulio lietuvių bendruomenės komisija) ir su Lietuvos Respublikos Vyriausybe (Užsienio lietuvių reikalų koordinacinė komisija).

Lietuvių bendruomenėms, kurios sudaro Pasaulio Lietuvių Bendruomenę, bus skirta trečioji knygos dalis. 51 pasaulio valstybėje įsikūrusios ir veikiančios bendruomenės, nepriklausomai nuo jų dydžio, veiklos trukmės ir pobūdžio, dirba siekdamos to paties tikslo – telktis, išlaikyti tautinį tapatumą, puoselėti gimtąją kalbą, kultūrą, tradicijas ir palaikyti gyvą ryšį su Lietuva. „Lietuvių bendruomenės parodys „pasaulio“ Lietuvą. Lietuviai už tūkstančių kilometrų dirba, kuria, mokosi, kalba kitų šalių kalbomis, o jų širdys plaka Lietuvai. Jie švenčia Vasario 16-ąją, Kovo 11-ąją, Lietuvos valstybės, Mindaugo karūnavimo dieną, kartu gieda Tautišką giesmę, dėvi tautinius rūbus ir tuo didžiuojasi, moko savo vaikus lietuvių kalbos. Lietuva turi jais didžiuotis. Jie yra lygiateisė lietuvių tautos dalis, kurianti mūsų istoriją“, – įsitikinusi šią knygos dalį koordinuojanti J. Caspersen.

Knygos rėmėjai

Anot pašnekovių, knygos tiražas dar svarstomas. Kuo daugiau puslapių ir kuo daugiau nuotraukų, tuo didesnė jos kaina. „Džiaugiamės, kad knygos leidybą jau dosniai parėmė Lietuvių Fondas, Kanados ir Australijos lietuvių bendruomenių fondai, bet lėšų dar trūksta“, – sako D. Henke. Knygos leidybinė grupė, kurią sudaro šeši nariai, nori pasiūlyti išankstinę leidinio prenumeratą, ieškoti mecenatų ir privačių rėmėjų, tikinčių šiuo projektu ir galinčių paremti knygos leidybą. Kuo didesnis knygos leidybos biudžetas, tuo didesnė galimybė knygą išleisti didesniu tiražu. Kaip pasakoja J. Caspersen, iš pradžių buvo planuota išleisti 1000 egzempliorių tiražą. Tačiau pirmos knygos „Pasaulio Lietuvių

Bendruomenė 1949–2003“, atskleidusios PLB veiklą, leidybos patirtis parodė, kad toks tiražas būtų per mažas. Šios knygos šiuo metu įsigyti jau niekur nebegalima. Tenka ją kopijuoti ar dalintis. Poreikis susipažinti su PLB istorija ir veikla išlieka aktualus: Besikuriantis naujoms bendruomenėms, įsitraukiant į bendruomenių veiklą naujiems nariams nuolat atsiranda norinčių šią pasaulinę lietuvių organizaciją pažinti iš arčiau.

Kur bus galima knygą „Pasaulio Lietuvių Bendruomenė per 30 Lietuvos Nepriklausomybės metų 1990–2020“ įsigyti, dar nėra žinoma. Anot PLB valdybos narių, dalis knygų bus dovanojama, dalis – parduodama. Apie pardavimo vietas bus tikrai informuojama.

Šiuo metu knygos rašymo darbai yra įsibėgėję. Laukia įdomus ir įtemptas knygos rengimo leidybai etapas. Leidybinei grupei labai svarbu, kad knygos turinį, ypač pirmąją ir antrąją dalis, prieš paleidžiant knygą į pasaulį, įvertintų ir leidybai palaimintų pasaulio lietuvių istorijos ekspertai. Jiems bus patikėtas recenzentų vaidmuo.

Knyga „Pasaulio Lietuvių Bendruomenė per 30 Lietuvos Nepriklausomybės metų 1990–2020“ – tai ne tik knyga apie užsienio lietuvius, tai ir knyga apie Lietuvą bei jos istoriją. „Šis leidinys – savotiška Pasaulio Lietuvių Bendruomenės istorijos revizija“, – rengiamą PLB knygą apibūdina Dalia Henke. „Gal ateityje, diskutuojant tokiais klausimais, kaip prigimtinių pilietybės išlaikymas, bus galima remtis lietuvių diasporos veiklos pavyzdžiais, kurie parodo naudą Tėvynei“, – viltingai pokalbį užbaigia Jūratė Caspersen.

Projektas „Pasaulio lietuviai ir Lietuva.“

www.pasauliolietuvis.lt